

davęs virš dvidešimties. Taigi, kitų beveik užkampiu laikoma Zanavykija, dar prieš pirmą pasaulinį karą knibždėte knibždėjo šeimomis, davusiomis lietuviškam gyvenimui neproporcingai daug patriotų, inteligentų specialistų.

Šitą, iškart nevisai suprantamą faktą, be jau minėto Napoleono kodekso, gali išaiškinti sena patirtis, kad tautiškas jausmas itin išryškėja prie sienų, ypač prie tokių, kur susiduriama su svetima tauta, svetima kalba ir kitokia religija. O čia kaip tik taip buvo: anapus vyraujantis, evangeliška konfesija persunktas, vokiškumas vertė zanavykus įsistiprinti savo katalikiškai nuteiktoje lietuvybėje. Dėlto ir visai nesistebime, kad Lietuvos himnas buvo sukurtas vos pora šimtų meterių nuo rubežiaus. Pasienių lietuvybė beveik visur sąmoningesnė, negu krašto viduje gyvenančių tautiečių, mažiau jaučiančių antagonizmą su kitomis tautomis. Šimtmetinėje opozicijoje su kryžiuočiais gyvenę žemaičiai tam yra kitas ryškus pavyzdys.

Šį tautinį įsisamoninimą šiame pasienyje dar sustiprino ta laiminga aplinkybė, kad zanavykai gyveno prie dviejų svarbiausių knygnešių traktų, kurie abu vedė į Šakius: šiaurinis — per Sudargo miškus, pietinis — iš Slavikų nuo Šešupės krantų. Traukdami šiais keliais, knygnešiai savo atramos punktus turėjo kaip tik pakelyje pasitaikančiuose, rusų žandarams mažiau prieinamuose viensėdžiuose. Užsukdami į juos, knygų platintojai savo raštais praturtindavo visą zanavykų trikampį tarp Novos, Šešupės ir Nemuno.

Bet knygnešiai nebūtų tiek atsiekę be savo vado kun. Martyno Sidaravičiaus (1829 — 1907). Įšventinęs jį į kunigus vysk. Valančius jaunus dvasininkus taip karštai ragindavo platinti savąją spaudą, kad Sidaravičius šį darbą padarė savo gyvenimo uždaviniu. Patogiausias sąlygas tam darbui jis turėjo gyvendamas Sudarge (1873 — 1907) Sudargas buvo idealus punktas kontrabandai pertraukti iš Rytprūsių ir paskleisti ją ne tik Sūdavoje, bet ir kaimyninėje Žemaitijoje. Sidaravičius taip gudriai mokėjo savo rašytojų ir platintojų tinklą paslėpti nuo žandarų, kad jam beveik nekludomai pavyko vykdyti ugningą Valančiaus raginimą. Tuo atžvilgiu kone visi sąmoningesni zanavykai buvo pasidarę jo "parapijiečiais".

Žinant visa tai nesunku suprasti, kodėl zanavykai tautiniai įsisamonino taip anksti ir taip giliai, ir kodėl jie taip sėkmingai galėjo prisidėti prie Lietuvos atstatymo. Kad šitieji išdėstymai neliktų tik blankia teorija, mes juos čia pavaizduosime vienu apčiuopiamu pavyzdžiu. Tokiu, iš daugybės panašių, mums gali tarnauti Iždagių Uogintai kurie savo šeimos nariais — kunigu ir pulkininku, vienuolyno vyresniąja ir gimnazijos mokytoja — skaidrai nušviečia situaciją.

(Bus daugiau)

M. SLAVENIENĖ

TU VISADA SU MANIM

(dvidešimčiai metų begyvenant Australijoje praėjus)

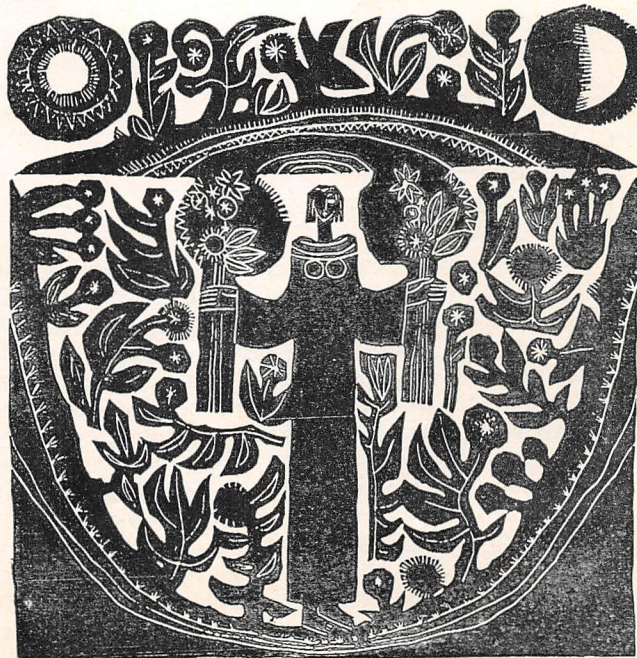
Jau dvidešimt metų,
Kai stoviu čia —
Po Kryžiumi Pietų.
Jo didelės žvaigždės,
Ir spindinčios, ir aiškios,
Ir tu pasiklydus tarp jų.

Kaip keista, kaip keista:
Po Kryžiumi Pietų
Jau dvidešimt metų stovi ir Tu.
Stovi ir Tu prieš mano akis.
Graži Tu savo mėlyne dangaus
(Kaip mūs Maironis jautriai sakė),
Dubysos pakalnėm žaliom.
Čia ir Nemunas, Neris, Šešupė.
Jūs čia — po Kryžiumi Pietų.
Jūs man ir dangų, ir žemę apsupę.
Per jus aš nematau nieko, nieko:
Nei šio krašto upių,
Nei kalnų,
Nei ežerų.
Tik Tu viena, tik Tu viena
Vis stovi prieš mane
Tarp žvaigždžių žėrių.

Tavo akys liūdnos,
Ir skausmas veide,
Ir alimanti nuo septynių kalavijų
Širdies žaizda.
Auburn, 1970.

A. TARABILDA

MERGAITĖ

Uogintų šeimos istorija bus spausdinama nuo 1 iki 5 nr.

Red.

MOTINA IR MENININKĖ

RAŠYTOJĄ RUTH SCHAUMANN APLANKIUS

A. TYRUOLIS

Savo mokslinės kėlionės metu šią vasarą būdamas Miunchene, turėjau malonią proga aplankyti ten gyvenančią žinomą rašytoją ir menininkę Ruthą Schaumann, neseniai peržengusią 70 metų amžiaus slenkstį (gim. 1899 m.). Kartu su Gertruda von Le Fort ji rikiuojasi į iškiliųjų dabarties vokiečių katalikų rašytojų gretas.

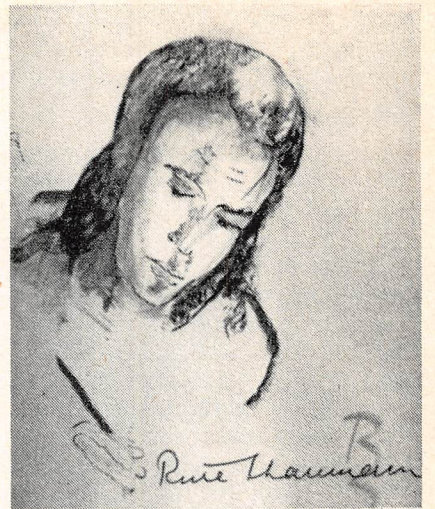
Gimusi Hamburge — tėvas buvo karininkas — ji jau ankstyvoj jaunystėj pasirinko Miuncheną, kaip meno centrą, kur galėjo išsiskleisti jos, kaip rašytojos ir menininkės, talentas. Šiandien Ruth Schaumann žinoma kaip rašytoja, poetė, skulptorė ir grafikė. Kartu tai viena iš produktyviausių dabarties rašytojų. Miunchene ji perėjo į katalikybę (1924 m.), ten ji ištekojo už katalikų žurnalo „Hochland“ redaktoriaus Fridricho Fuchs (mir. 1948 m.), ten jau 1931 m. laimėjo Miuncheno poezijos premiją, ten išaugino gražią 2 sūnų ir 3 dukterų šeimą. Toks trumpai nusakytas šios pavyzdingos motinos ir uolios menininkės gyvenimo kelias.

Šia rašytoja buvau jau anksti susidomėjęs, nes lygiai prieš 40 metų į lietuvių kalbą išverčiau jos eilėraštį „Mirtis ir piemuo“, kuris taip prasideda:

*Savo gražią kaiminėlę
Sergsti mintimi guvia...
Eik, atgulki, piemenėli, —
Paganyšiu už tave.*

*Ganos danguj žvaigdužėlės,
O mėnulis sergsti jas.
Kas gi būtų jas pakėlęs
Į melsvos nakties lankas?*

Šios skambios kuklios eilutės, kaip matom, turi ir gilesnę prasmę, ir tatau žymi visą Ruthos Schaumann poeziją, kuri yra jos meninių sugebėjimų išraiška žodžiu. Kaip pati autorė prisipažįsta, jau nuo ketvirtųjų amžiaus metų pradėjusi „kurti“. Deja, vos persikėlus į Miuncheną ligos buvo pririšta prie lovos keleriems metams. Negalėdama atsидėti meno, ypač skulptūros, darbams, su juo didesniu pasišventimu ėmėsi poezijos. Jos pirmasis eilėraščių rinkinys „Katedra“ (1920 m.) jau atkreipė kritikų dėmesį. Čia poetė, Rainer Maria Rilke's stiliumi, apgiedoja savo ryšį su Kūrėju ir jo kūriniais. Antrajame savo eilių rinkinyje „Pumpuro dugnas“ (1924 m.) atsisakė Rilke's stiliaus ir su kūdikišku nuoširdumu apgiedoja savo pasišventimą Dievui. Šiose eilėse jaučiamas šv.

Pranciškaus, to Dievo didžiojo trubadūro, stilius, ypač kai poetė kalba apie savo „seserį pievą“, nesudievindama gamtos, kaip tai daro panteistai. Meilės ir šeimos gyvenimą apdainavo kitame eilėraščių rinkinyje, pavadintame „Vynuogių alkas“ (1927 m.). Tuo pačiu metu poetė nusileido ir į vaikų pasaulį, duodama jiems eilių knygą su savo medžio raižiniais, pavadintą „Rožė“. Čia ypač keliama motinos meilė vaikams. Meilę vyrui, vaikams ir Dievui išreiškė rinkinyje „Žiedas su antspaudu“ (1937 m.).

Savo prozinę kūrybą Ruth Schaumann pradėjo apsakymėlių rinkiniu „Žydinti lazda“ (1929 m.), kuri į lietuvių kalbą išvertė uoli katalikų literatūros vertėja A. Čeilytkaitė — Žagrakalienė. Čia kasdienius įvykius rašytoja sugebėjo pakelti į aukštesnę, prasmingesnę plotmę. Kituose jos kūriniuose, kaip „Yves“ (1923 m.), „Septynios moterys“ (1933.), ke-

R. SCHAUMANN

KALĖDŲ NAKTIS

